DERS KUTUSU
DERSKUTUSU.COM

ÇALIŞMA KÂĞIDI
11. Sınıf · Felsefe · 8. Hafta

Ad Soyad: _____
Sınıf / No: _____
Tarih: _____

Teknoloji ile İlgili Felsefi Soru ve Problemler: Teknolojinin Doğası ve Aksiyolojik Problemler (FEL.11.2.1)

Teknoloji kavramının felsefi kökenini (tekhne) ve bilim-teknoloji-insan ilişkisini açıklar. · Teknolojinin doğasına yönelik araçsalcı (tarafsız) ve özcü/eleştirel yaklaşımları karşılaştırır. · Teknolojinin gelişimiyle ortaya çıkan aksiyolojik (etik ve değer temelli) problemleri özgürlük, mahremiyet, yabancılaşma ve gelecek kuşaklara sorumluluk bağlamında sorgular.

HATIRLAYALIM

- Teknoloji Yunanca 'tekhne' (zanaat/üretim bilgisi) ve 'logos'tan gelir; bilimsel bilginin pratik araca dönüşümüdür.
- Araçsalcı yaklaşım teknolojiyi nötr bir araç sayar; özcü yaklaşım (Heidegger) ise varoluş biçimi olarak görür.
- Hans Jonas'ın Sorumluluk Etiği, teknolojik eylemlerin gelecek kuşakların yaşam sürekliliğini korumasını şart koşar.

1 EŞLEŞTİRME

Teknoloji felsefesindeki temel kavram ve yaklaşımları açıklamalarıyla eşleştiriniz.

Araçsalcı	Özcü (Heidegger)	Yabancılaşma	Hans Jonas
Nötr ve tarafsız araç	Varoluş ve çerçeveler	Özden ve doğadan kopu	Gelecek kuşak etiği

- ☐ 1. Araçsalcı Yaklaşım
- ☐ 2. Özcü Yaklaşım (Heidegger)
- ☐ 3. Teknolojik Yabancılaşma

a) Teknolojiyi kendi başına iyi veya kötü olmayan nötr bir araç sayan görüş
b) İnsanın kendi ürettiği teknik sistemlerin kölesi olup doğadan ve özünden kopması
c) Teknolojinin doğayı 'kullanıma hazır rezerv' yapan bir varoluş tarzı olduğu görüşü

2 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Teknolojinin doğası ve aksiyolojik problemlerle ilgili ifadelere D veya Y yazınız.

TEKNOLOJİ BAĞLAMINDA AKSİYOLOJİK PROBLEMLER

Dijital Gözetim	Yabancılaşma	Biyoetik / YZ
Mahremiyet ve özerklik kaybı	Aracın insana hükmetmesi	Sorumluluk ve insan doğası

	D	Y
Teknoloji kelimesi Antik Yunanca zanaat ve üretim bilgisi anlamındaki 'tekhne' kökünden gelir.	☐	☐
Martin Heidegger'e göre modern teknoloji insan kültürünü hiç etkilemeyen tamamen tarafsız bir araçtır.	☐	☐
Büyük veri gözetimi ve algoritmik yönlendirme bireyin mahremiyet ve özerklik alanını tehdit edebilir.	☐	☐
Hans Jonas, geleneksel etiğin 'şimdi ve burada' sınırını aşarak gelecek kuşaklara sorumluluğu savunmuştur.	☐	☐

3 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki karşılaştırmaya göre 'Bir bıçak ekmek doğramak için de yaralamak için de kullanılabilir; önemli olan insanın niyetidir' diyen görüş hangisidir?

TEKNOLOJİNİN DOĞASINA İKİ FARKLI BAKIŞ

Araçsalcı (Enstrümantalist)	Özcü (Substantivist / Heidegger)
Teknoloji nötrdür; niyet belirler	Doğayı kullanıma hazır rezerv yapar

(A) Araçsalcı (Enstrümantalist / Tarafsız) yaklaşım
(B) Özcü (Substantivist) yaklaşım
(C) Teknolojik determinizm yaklaşımı
(D) Radikal ekolojik kötümserlik yaklaşımı

4 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerdeki boşlukları kutudaki uygun kavramlarla tamamlayınız.

Tekhne	Aksiyoloji	Hazır Rezerv	İhtiyat İlkesi
Üretim ve zanaat bilgisi	Değerler ve etik alanı	Doğanın stok görülmesi	Önce zarar verme tedbiri

sofizm | ihtiyat | rezerv | aksiyoloji | epistemoloji

1. Felsefede etik ve estetik gibi değer problemlerini inceleyen disipline _____ denir.
2. Heidegger'e göre modern teknoloji doğayı yalnızca sömürülecek bir _____ (el altında duran stok) olarak görür.
3. Geri döndürülemez ekolojik riskler karşısında 'önce zarar verme' anlayışıyla hareket etmeye _____ ilkesi denir.

5 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Araçsalcı yaklaşım ile Heidegger'in özcü yaklaşımını 'teknolojinin insan üzerindeki etkisi' bakımından karşılaştırınız.

derskutusu.com · © Ders Kutusu · Tüm hakları saklıdır.

6 ÇOKTAN SEÇMELİ

Sosyal medya algoritmalarının bireyin karşısına sürekli benzer içerikleri çıkararak tercihlerini fark ettirmeden yönlendirmesi hangi aksiyolojik sorunla doğrudan ilgilidir?

(A) Bireysel özerklik kaybı ve dijital manipülasyon
(B) Biyoteknolojik klonlama ve türsel kimlik sorunu
(C) Endüstriyel tarımda toprak erozyonu sorunu
(D) Antik Çağ zanaat üretiminin yavaşlığı sorunu

7 TABLOYU TAMAMLA

Teknoloji felsefesindeki temel yaklaşımları ve etik ilkeleri savundukları görüşlere göre tamamlayınız.

Yaklaşım / Filozof	Teknolojiye Bakışı	Temel Vurgusu
Araçsalcı Yaklaşım	Değer bakımından nötr araç	
Martin Heidegger (Özcü)	Çerçeveleme (Ge-stell) düzeni	
Hans Jonas	Gelecek Kuşaklar Sorumluluk Etiği	

8 KISA CEVAP

Otonom (kendi kendine karar veren) yapay zekâ sistemlerinin yol açtığı 'sorumluluk boşluğu' problemini kısaca açıklayınız.

OTONOM YAPAY ZEKÂ VE SORUMLULUK BOŞLUĞU

Yazılımcı / Algoritma	Üretici Şirket	Kullanıcı / Operatör
Kodu kim tasarladı?	Sistemi kim piyasaya sürdü?	Kararı kim onayladı?

9 ÇOKTAN SEÇMELİ

İnsanın genetik müdahale ve sibernetik eklentilerle biyolojik sınırlarının ötesine geçmesini tartışan akım ve bunun doğurduğu etik alan hangisidir?

BİYOTEKNOLOJİ VE TRANSHÜMANİZM TARTIŞMALARI

Genetik Müdahale ve Tasarım	İhtiyat İlkesi ve İnsan Onuru
İnsan doğası ve eşitlik sorunu	Teknoloji insan için araç kalmalıdır

(A) Transhümanizm — Biyoetik
(B) Epikürosçuluk — Estetik
(C) Stoacılık — Mantık
(D) Septisizm — Ontoloji

10 SIRALAMA

Bilimsel merakın teknolojik üretime ve ardından felsefi-etik sorgulamaya dönüşüm sürecini sıralayınız.

1. Bilim	2. Tekhne	3. Etik Sorun	4. Aksiyoloji
Doğa yasalarını bulur	Pratik araca çevirir	Mahremiyet ve ekoloj	Sorumluluk sınırı çizer

- [ ] Aksiyoloji ve sorumluluk etiğinin teknolojiye insan onuru ve gelecek kuşaklar adına sınır çizmesi
- [ ] Doğa yasalarının teorik bilim aracılığıyla keşfedilmesi ve açıklanması
- [ ] Bilimsel bilginin 'tekhne' ile pratik araç, makine ve dijital sistemlere dönüştürülmesi
- [ ] Teknolojik sistemlerin toplumsal yaşamda mahremiyet, yabancılaşma ve ekolojik riskler doğurması

11 ÇOKTAN SEÇMELİ

Hans Jonas'ın 'Öyle hareket et ki, eylemlerinin sonuçları yeryüzünde gerçek insan yaşamının sürekliliği ile bağdaşabilsin!' buyruğu neyi vurgulamaktadır?

HANS JONAS: GELECEK KUŞAKLARA SORUMLULUK İLKESİ

"Öyle hareket et ki, eylemlerinin sonuçları yeryüzünde gerçek insan yaşamının sürekliliği ile bağdaşabilsin!"

(A) Teknolojinin gelecek kuşakların yaşam hakkını koruması gerektiğini
(B) Ekonomik kâr için doğal kaynakların sınırsızca tüketilebileceğini
(C) Ahlaki sorumluluğun yalnız bugün yaşayanlarla sınırlı olduğunu
(D) Teknolojik araştırmalarda hiçbir etik ilkeye gerek duyulmadığını

12 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarına karşılık gelen kavramları yazarak anahtar kelimeyi bulunuz.

Teknolojinin toplumu belirlediğini savunan görüş: Teknolojik ___ (11 harf) ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

Antik Yunancada zanaat ve üretim bilgisi anlamına gelen kavram (6 harf) ☐☐☐☐☐☐

Yapay olmayan, tabiatın kendi işleyişine ait olan (5 harf) ☐☐☐☐☐

Ahlak felsefesinin diğer adı (4 harf) ☐☐☐☐

Heidegger'e göre teknolojinin doğayı dönüştürdüğü hazır stok (6 harf) ☐☐☐☐☐☐

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya: